

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Zakopane, Galicja, Małopolska

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Tatrzańskie imienia Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Zbiory Towarzystwa Muzeum Tatrzańskie - Muzeum Tatrzańskie udostępnione w 1889 roku w 1918 przeszło pod opiekę państwa polskiego, nie było jednak upaństwowione w czasie II wojny nosiło nazwę “Staatliches Tatra-Museum”

Po wojnie było nadal utrzymywane przez TMT.

W styczniu 1950 Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem zostało upaństwowione.

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum Tatrzańskie imienia Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem zostało założone w 1888 r. przez grono entuzjastów Tatr i Podhala. Zbiory gromadzone przez założycieli i członków Towarzystwa Muzeum Tatrzańskie obejmowały okazy: mineralogiczne, zoologiczne, botaniczne, etnograficzne, archeologiczne. ponadto wyroby przemysłu i wytwórczości miejscowej i okolicznej. W 1892 r. wzniesiono drewnianą siedzibę muzeum, w 1907 r. podjęto decyzję o wzniesieniu murowanego gmachu, którego budowa przedłużyła się do 1920 r. Budynek jest siedzibą muzeum do czasów obecnych.

Muzeum założone przez grono entuzjastów Tatr i Podhala. Zbiory gromadzone przez założycieli i członków Towarzystwa Muzeum Tatrzańskie obejmowały okazy: mineralogiczne, zoologiczne, botaniczne, etnograficzne, archeologiczne. ponadto wyroby przemysłu i wytwórczości miejscowej i okolicznej .

Daty działalności / zakres czasowy:

1888/1889 - obecnie

Dostępność

pełna

Typ relacji instytucji wobec pamięci

mnemoniczna, patrymonialna

Rodzaj pamięci

lokalna, społeczna

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

zbiory mineralogiczne, zoologiczne, botaniczne, etnograficzne archeologiczne, przemysłu i produktów wytwórczości ludowej Tatr i okolicy; książki, plany i mapy Tatr i Podhala (ze Statutu)

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Krupówki 10 34-500 Zakopane	1888 - dom Jana Krzeptowskiego ul Krupówki 7 1892 - nowy budynek, ul. T. Chałubińskiego, róg ul. Zamoyskiego 1920 - ul. Krupówki 10
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	18 201 52 05	
GODZINY OTWARCIA	wtorek-sobota 9:00-17:00 niedziela od 9:00-15:00	1891 - w czasie sezonu letniego, w dni powszednie od 10 do 12 i od 3 - 5 po południu 1901 - codziennie oprócz niedziel i świąt, od 2 do 5; opłata 20 ct
DYREKTORZY	Anna Wende-Surmiak	1-szy kustosz Walenty Staszcz-miejscowy nauczyciel
ZARZĄDCA		
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)		1892:budynek projektu Józefa Piusa Dziekońskiego 1911: budowa 1913-1920 budynek w stylu zakopiańskim wg koncepcji Stanisława Witkiewicza opracował Franciszek Mączyński.

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Zgodnie ze Statutem: "Towarzystwo Muzeum Tatrzańskiego imienia Dra Tytusa Chałubińskiego Gromadzenie przedmiotów naukowych i artystycznych odnoszących się do Tatr Polskich, a także zbieranie wytworów przemysłu miejscowego oraz okazów przyrody z Tatr i najbliższych okolic i utworzenie z tychże Muzeum pod nazwaniem "Muzeum Tatrzańskie imienia Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem" - (Statut Muzeum Tatrzańskiego im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem <Kraków, 1888>)

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Instytucja regionalna - Tatry Polskie i najbliższe okolice

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Tytus Chałubiński patron muzeum- (1820-1889), polski lekarz, profesor patologii, miłośnik przyrody. Był współtwórcą Towarzystwa Tatrzańskiego i jednym z pierwszych badaczy przyrody tatrzańskiej. Na jego cześć nazwano Wrotami Chałubińskiego jedną z przełęczy Tatr. Popularyzator Zakopanego, w dużym stopniu przyczynił się do rozwoju tej miejscowości. Był jednym z prekursorów polskiego klimatolecznictwa; jego staraniem Zakopane zyskało pod koniec XIX wieku status stacji klimatycznej jako kurort wspomagający leczenie chorób płucnych.

Adolf Scholze (1833-1914) - chemik, przemysłowiec z Warszawy. Do Zakopanego przyjeżdżał od 1885 r. Jemu przypisuje się inicjatywę założenia Muzeum Tatrzańskiego i zakup kolekcji Kocyana, znanego preparatora zwierząt, jako zaczątek Muzeum. Członek TMT od 1888 r., jako skarbnik w latach 1889-1901. Wspierał darami i pieniędzmi działalność MT, wiele czasu poświęcił na porządkowanie i inwentaryzowanie zbiorów oraz utrzymanie muzealnego archiwum. W 1901 r. został członkiem honorowym TMT.

Edward hr. Raczyński - pierwszy prezes Towarzystwa Muzeum Tatrzańskiego, w latach 1889-1891 dr Władysław Florjanczyk - drugi prezes TMT w latach 1891-1902.

Pozostali założyciele Muzeum, członkowie Towarzystwa Muzeum Tatrzańskiego: prof. Ignacy Baranowski, dr Adam Bauerert, Robert Herse, Henryk Kucharzewski, Władysław Kudelski, dr Konstanty Karwowski, Michał Mutniański, prof. Antoni Ślósarski, dr Feliks Sommer.

Mieczysław Limanowski (1876-1948), geolog, geograf, działacz ochrony przyrody, z zamiłowania teatrolog. Do Zakopanego przybył pod koniec XIX w. Wybitny znawca budowy geologicznej i przeszłości Tatr. Ze zgromadzonych przez siebie skał i skamielin urządził w MT nowoczesną ekspozycję geologiczną, otwartą w 1901 r. a uzupełnioną w 1910 r. Od 1912 r. członek honorowy TMT.

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Walenty Staszek (1863-1942) - pierwszy kustosz MT, w latach 1892-1912 - góral z Kościeliska, wieloletni nauczyciel szkoły podstawowej w Zakopanem, prowadzi obserwacje meteorologiczne, mieszkał w budynku muzeum, pracował co najmniej do 1901 r.

Zygmunt Gnatowski (1854-1906) - ziemianin z Ukrainy, kolekcjoner i znawca kultury górali tatrzańskich. Właściciel pierwszej w Zakopanem willi w stylu zakopiańskim, zwanej "Kolibą". Od 1904 do 1906 roku prezes Towarzystwa Muzeum Tatrzańskiego

Bohdan Dykowski (1864-1940) - przyrodnik, pisarz, popularyzator wiedzy przyrodniczej. W działalność TMT włączył się w 1903 roku, od 1904 do 1905 r. sekretarz TMT.

Stanisław Jarnuszkiewicz - w latach 1906 - 1907 prezes TMT

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Towarzystwo Tatrzańskie

Komisja Fizjograficzna Akademii Umiejętności w Krakowie

Kalendarium (historia instytucji)

1888, - utworzenie Towarzystwa Muzeum Tatrzańskiego, powołanie Muzeum

1889 - w lipcu otwarcie Muzeum Tatrzańskiego im. Tytusa Chałubińskiego

1891 - rozpoczęcie budowy własnego budynku; zatrudnienie kustosa zbiorów

1892, lipiec - ukończenie budowy
1894, dobudowa wieży meteorologicznej
1907, 24 sierpnia - decyzja o budowie murowanego gmachu
1913, 3 sierpnia - złożenie kamienia węgielnego pod nowy gmach wg proj. Stanisława Witkiewicza
1922 uroczyste otwarcie zbiorów muzealnych dla publiczności w nowym gmachu przy ul. Krupówki 10.

Pierwsze Muzeum Tatrzańskie utworzone zostało ok. 1876 r. z inicjatywy Towarzystwa Tatrzańskiego (zał. 1873 jako Galicyjskie, od 1874 r. Polskie). Jego celem było zaznajomienie turystów z przyrodą tatrzańską. Mieściło się w lokalu tzw. Dworca Tatrzańskiego, użyczonym przez p. Eichborna, kustoszem zbiorów był dr Ludwik Gonczarski, najprawdopodobniej już w 1877 r. Muzeum zostało zamknięte. Cała kolekcja uległa zniszczeniu w czasie pożaru budynku (1900).

W 1884 r. ks. Eustachy Sanguszko przekazał na poczet przyszłego muzeum fundusz (200 zł reńskich), na zebraniu wydziału zdecydowano o utworzeniu takiej instytucji i od 1886 r. zaczęto nabywać pierwsze zbiory. W 1887 r. hr. Rey ofiarował na poczet muzeum datkę w wysokości 200 złr. Ostatecznie Polskie Towarzystwo Tatrzańskie nie zdecydowało się na utworzenie muzeum.

W latach 80. idea stworzenia w Zakopanem muzeum zrodziła się w gronie warszawskich przyjaciół doktora Tytusa Chałubińskiego. Uważa się, że głównym inicjatorem był warszawski przemysłowiec, z wykształcenia chemik, z zamiłowania przyrodnik, Adolf Scholtze. Już w 1886 podjął starania o organizację nowej placówki. Wśród bywalców Zakopanego, znalazł chętnych do sfinansowania zakupu kolekcji przyrodniczej (351 ptaków, 54 ssaków i kilkunastu gniazd i jaj oraz preparatów ryb i płazów), Antoniego Kocjana, leśnika, znanego preparatora zwierząt z Zuberca. Dary złożyli przyszli członkowie komitetu założycielskiego Towarzystwa Muzeum Tatrzańskiego, byli to głównie lekarze i naukowcy: Ignacy Baranowski, dr Adam Bauerertz, Władysław Florkiewicz, Robert Herse, dr Konstanty Karwowski, Henryk Kucharzewski, Władysław Kudelski, Michał Mutniański, Edward hr. Raczyński, Adolf Scholtze, dr Feliks Sommer, Antoni Ślósarski. Celem komitetu było upamiętnienie działalności i zasług Chałubińskiego oraz gromadzenie przedmiotów związanych z Tatrami i tradycją regionu. Latem 1888 roku Kocjan przywiózł swoją kolekcję do Zakopanego. Równocześnie Adolf Scholtze oraz przyrodnik Antoni Ślusarski przywieźli do Zakopanego dar Chałubińskiego - kolekcję mchów tatrzańskich, zielnik roślin jawnokwiatowych oraz kilkadziesiąt minerałów.

Pierwsza wystawa muzealna została urządzona w lipcu 1888 roku, w dwóch pomieszczeniach w domu Jana Krzeptowskiego, przy ul. Krupówki 7. Dzięki przystąpieniu do TMT Edwarda hr. Raczyńskiego, w maju 1889 roku został zatwierdzony przez władze państwowe Statut TMT.

W lipcu 1889 roku Muzeum udostępniono publiczności. Jednym z pierwszych gości był dr Tytus Chałubiński, który wpisał się do księgi gości w lipcu 1889 r. Już na początku działalności, ze względu na ilość okazów, podjęto starania nad budową własnej siedziby. Na ten cel muzeum otrzymało m.in. w 1890 r. subwencję od Wydziału TT (donacja hr. Reya), a rok później parcelę budowlaną od spadkobierców dra Chałubińskiego (Jadwigi z Chałubińskich Surzyckiej Ludwika Chałubińskiego).

W 1891 r. rozpoczęto budowę domu wg projektu Józefa Piusa Dziekońskiego, nakładem finansowym Władysława hr. Zamoyskiego. Nowy, drewniany budynek był kompilacją modnego wówczas w Zakopanem stylu szwajcarskiego i motywów podhalańskich (m. in. na prośbę St. Witkiewicza wprowadzono podhalańskie szczyty w konstrukcji dachu).

W 1894 ze środków Adolfa Scholtzego, dobudowano wieżę meteorologiczną w stylu zakopiańskim i umieszczono w niej prywatną stację meteorologiczną dra Ignacego Baranowskiego, członka TMT. W 1911 roku stację przejęła Sekcja Przyrodnicza Tow. Tatrzańskiego.

W lipcu 1892 r. zbiory zostały przeniesione do nowej siedziby a opiekunem zbiorów został walenty Staszek - miejscowy nauczyciel.

W latach 1892-1896 muzeum otrzymywało subwencję od Towarzystwa Tatrzańskiego, w kolejnych latach (1902-1904) zainteresowanie działalnością placówki było niewielkie.

W latach 1904-1906 prezesem TMT został Zygmunt Gnatowski (1904-1906), który wniósł na potrzebę nowego gmachu 10 tys. koron oraz przekazał również swoją kolekcję sztuki ludowej Podhala i druków. Równocześnie podjęto prace remontowe, zamontowano piece umożliwiające korzystanie ze zbiorów w miesiącach zimowych (1904). Uporządkowaniem i katalogowaniem zbiorów zajmowali się członkowie Towarzystwa, m.in. Ślósarski, Adolf Scholze (etnografia) oraz naukowcy, związani bezpośrednio z jego działalnością, m.in. Mieczysław Limanowski (geologia).

W 1907 r. zmieniono ekspozycję etnograficzną, okazy ponumerowano i wykonano "Katalog zbiorów etnograficznych"..

W czasie ogólnego zgromadzenia członków założycieli w 1907 r. podjęto decyzję o konieczności wzniesienia murowanego gmachu, który zabezpieczy zbiory przed ewentualnym pożarem. Autorem koncepcji nowej siedziby muzeum był Stanisław Witkiewicz, projekt opracował Franciszek Mączyński. Zarząd muzeum nie zbierał się regularnie.

Od 1912 r. Muzeum ponownie zacieśniło współpracę z Towarzystwem Tatrzańskim, które przekazało na jego rzecz zbiory gromadzone przez Sekcję Przyrodniczą: "Zbiory, przyrządy naukowe i księgozbiór Sekcji przechodzą na własność Muzeum przyczem bibliotekarz Sekcji prowadzi wspólną bibliotekę", ponadto "Przedstawiciele Sekcji powołani zostali przez komitet budowy Muzeum w charakterze rzeczoznawców i przedstawili projekty szczegółowych urządzeń przyszłych pracowni". Zdecydowano się również na pomoc przy organizacji alpinarium przy gmachu muzealnym (Sprawozdanie za 1912).

W latach 1911-1914 z Muzeum Tatrzańskim współpracował Bronisław Piłsudski, który jako prezes sekcji Ludoznawczej TT opracował wytyczne do gromadzenia zbiorów ludoznawczych. Prowadził badania etnograficzne Podhala, Spiszu i Orawy. Zainicjował wydawanie "Rocznika Podhalańskiego".

W 1912 roku prezesem TMT został Kazimierz Dłuski a sekretarzem Bronisław Piłsudski.

W 1913 r. wmurowano kamień węgielny pod gmach muzealny. Projekt opracował Stanisław Witkiewicz techniczny Franciszek Mączyński. Zarząd Towarzystwa wydał odezwę, zredagowaną przez Kazimierza Tetmajera, której fragment brzmiał: "Gromadząc skarby przeszłości, powinno ono [Muzeum, MW] również stać się placówką dla badań nad całą przyrodą tatrzańską, zawierać w tym celu odpowiednio urządzone pracownie, zaopatrzone w niezbędne przyrządy naukowe".

Prace budowlane przeciągnęły się do 1920 r. Budynek został wzniesiony wyłącznie z dobrowolnych datków. Wśród ofiarodawców znaleźli się m.in. Kazimierz i Bronisława Dłuscy, Maria Skłodowska Curie.

W 1922 r. kustoszem działu etnograficznego, a następnie dyrektorem muzeum został Juliusz Zborowski. Na stanowisku pozostał do śmierci w 1965 roku, za jego czasów placówka stała się znanym ośrodkiem badawczym.

Muzeum Tatrzańskie kontynuuje swoją działalność do dnia dzisiejszego.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

Zbiory Towarzystwa Tatrzańskiego założonego w 1873 roku, jako Galicyjskie Towarzystwo Tatrzańskie:

1876: zbiór minerałów (dar p. Eichborna); okazy flory tatrzańskiej 300 szt., kozica wypchana (p. Zontank), w zamian za wypchanego świstaka Muzeum Przyrodnicze hr. Dzieduszyckiego we Lwowie przekazało dublety ze zbiorów flory i fauny. 1886: płaskorzeźba Tatr zakupiona u p. Wolgnera z Łobzowa; świstak wypchany

Zbiory muzealne Towarzystwa Tatrzańskiego zostały przekazane Muzeum Tatrzańskiemu im. T. Chałubińskiego w 1892 r., a Towarzystwo otrzymało status zbiorowego członka założyciela Muzeum. Kolekcja obejmowała: 73 okazy ssaków i 408 ptaków tatrzańskich; okazy geologiczne i zieleniki z Tatr, ok. 400 gatunków mchów tatrzańskich; zbiór 57 eksponatów strojów kobiecych i drobnego sprzętu gospodarskiego z okolic Czorsztyna. Biblioteka liczyła 279 pozycji książek i map.

1888: zbiór mchów tatrzańskich, zielnik, 320 szt. minerałów (T. Chałubiński); zielnik (A. Wrześniowski); zbiór przedmiotów etnograficznych i kolekcja minerałów (St. Drohojowski), instrumenty meteorologiczne (Ign. Baranowski); zbiory biblioteczne (W. Lasocki, T. Chałubiński, p. Taczanowski)

1889:

Zbiór ssaków tatrzańskich (m.in. kozica, świstak, koszałki, Sminthus) około 40 gat.

Zbiór ptaków (m.in. ptaki drapieżne i wróblowate, około 270 gat. Zbiory te zostały zakupione od A. Kocyana, leśniczego w Żuberczu na Orawie

Zbiór gadów, ziemnowodnych i ryb, przechowanych w spirytusie (ok. 10 gat.)

Zbiór mięczaków nagich, raków i robaków, przechowanych w spirytusie (10 gat.)

Zbiór motyli, w części ofiarowanych przez hr. A. Kasińskiego i hr. Raczyńskiego (syna), a w części zebranych staraniem muzeum (ok. 50 gat.)

Zielnik roślin jawnokwiatowych tatrzańskich (350 gat.), ofiarowanych przez dra T. Chałubińskiego i prof. A. Wrześniowskiego

Kolekcja mchów tatrzańskich, zebranych i określonych przez dra T. Chałubińskiego (400 gat.)

Kolekcja skał, zebranych z różnych szczytów tatrzańskich przez dra T. Chałubińskiego (250 okazów).

Zbiór etnograficzny, (m.in. różne ubiory, sprzęty domowe z okolic Czorsztyna), ofiarowanego przez p. S. Drohojowskiego (54 egz.).

1892: świstak, pas góralski, rzeźba Tatr, alpinarium założone pierwotnie przy kasynie, fundusz 50 złr (PTT);

1894: fundusz 50 złr (PTT);

1895: fundusz 50 złr (PTT);

1896: fundusz 50 złr (PTT);

1900 - kolekcja mineralogiczna M. Limanowskiego

1901: okazy znalezione w grocie Magóry: kości niedźwiedzia jaskiniowego (pp. Gorzechowski i Rabowski), szczątki człowieka paleolitycznego, pozostałości narzędzi (pp. Witkiewicz, Rabowski, Limanowski, Ślimak); 25 fotogramów architektury lokalnej (p. Kondratowiczowa); stroje ludowe i narzędzia (rodzina ś.p. W. Gersona); kościec niedźwiedzia z Kamczatki (Dybowski), dzik z doliny Zuberskiej (F. Słowik)

1904 - dział zoologiczny wzbogacił się o wypchanego niedźwiedzia, którego ustrzelił w Tatrach w maju 1904 roku Jan Tyrała Bukowski z Kościeliska.

1906: kolekcja etnograficzna Zygmunta Gnatowskiego 300 szt.

przed 1908: szafa z próbkami wyrobów ceramicznych w stylu zakopiańskim pomysłu i wykonania artysty rzeźbiarza Antoniego Szczyglińskiego (Zdzisław Gabryelski)

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

Pierwsze zbiory pozyskiwane drogą darów i kupna całych kolekcji od osób prywatnych.

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Tytus Chałubiński (1888) - zielnik roślin jawnokwiatowych, 320 minerałów i mchy tatrzańskie (ok. 400 gatunków)

Antoni Kocyan (1836-1916)- leśniczy z Zuberca na Orawie, ornitolog, znawca fauny tatrzańskiej - ok. 351 okazów ptaków, 54 ssaków tatrzańskich, kilkanaście gniazd i jaj, oraz preparaty ryb i płazów.- tworząc kanon działu przyrodniczego.

dr A. Wrześniowski - bogaty zielnik

Komisja Fizjograficzna Akademii Umiejętności w Krakowie - zielnik: ok. 900 gatunków roślin

Edward hr. Raczyński - 500 złr. austriackich.

Stanisław Drohojowski - stroje kobiece z okolic Czorsztyna (57 okazów) i kolekcja minerałów

prof Ignacy Baranowski - instrumenty meteorologiczne do obserwacji i pomiarów.

dr Wacław Lasocki - zbiory biblioteczne

hrabina Dzieduszycka - 600 koron.

Bronisław Limanowski (1901) - kolekcja minerałów

Zygmunt Gnatowski - wniósł legatem testamentowym (1906) na potrzebę nowego gmachu 10 tys. koron, przekazał również swoją kolekcję sztuki ludowej Podhala (300 egz.) i bibliotekę tatrzańską.

Włodzimierz hr. Dzieduszycki - 600 koron (1903 r.), ze wskazaniem, że mają być przeznaczone na zakup okazów etnograficznych.

Zdzisław Gabryelski - szafa z próbami wyrobów ceramicznych w stylu zakopiańskim, wyk. przez art.-rzeźbiarza Antoniego Szczygieskiego

Róża hr. Krasińska-Raczyńska - okazy miejscowej sztuki.

Maria i Bronisław Dembowscy - w domu góralskim zwanym chatą w latach 1886-1893 zgromadzili dużą kolekcję etnograficzną, ok. 400 pozycji, w 1922 r. podarowali ją Muzeum Tatrzańskiemu.

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

1888: dwie sale w domu Jana Krzeptowskiego - zbiory przyrodnicze Kocjana i Chałubińskiego; kolekcja geologiczna i zielnik roślin (ok. 900 gatunków); kolekcja etnograficzna Drohojowskiego; zaczątek biblioteki (279 książek i map)

1892: w drewnianym budynku proj. przez Dziekońskiego, 2 izby wystawowe, tylna izba oraz pomieszczenia na poddaszu: biblioteka, magazyn.

- w izbie na lewo od wejścia umieszczono zbiory geologiczne, botaniczne i zoologiczne, w izbie na prawo zbiór mineralogiczny, przyrodniczy i etnograficzny.

10 szaf numerowanych na zbiory geologiczne - mineralogiczne obrazujące jak w danej epoce wyglądały Tatry, (szczegółowy opis zawartości: B. Dyakowski, *Muzeum Tatrzańskie*, „Przegląd Zakopiański 1901, nr 26, s. 231-234)

Dział zoologiczny - 6 szaf z okazami takstydermicznymi (wypchanymi), 1 szafa z okazami w słojach (pokój geologiczny), pudełka z owadami (pokój etnograficzny), przekroje drzew, zbiory botaniczne (opis zawartości: B. Dyakowski, *Muzeum Tatrzańskie*, „Przegląd Zakopiański 1901, nr 27, s. 245-247)

1901: W przedsionku portret T. Chałubińskiego, mapy Tatr. Sala po lewej stronie od wejścia przeznaczona na zbiory przyrodnicze: zbiór skał i skamieniałości ilustrujących historię tworzenia się i powstawania Tatr, umieszczone w gablotach (220 okazów z kolekcji Limanowskiego, 46 okazów z kolekcji Chałubińskiego, 23 okazów różnego pochodzenia;), zaopatrzona w obrazowe objaśnienia (tablice). Ekspozycję ułożył Mieczysław Limanowski. Zbiór przyrodniczy prezentowany jako kolekcja (brak dioram).

Sala po prawej stronie od wejścia przeznaczona na zbiory sprzętów i sztuki ludowej: na ścianach rozwieszono półki na łyżki (łyżniki, 40 szt.), listwy (7 szt.), spinki góralskie (14 szt.), skrzynia

malowana, stół, stołki, czerpaki, elementy stroju kobiecego. W muzeum brak było szaf na zbiory etnograficzne. (szczegółowy opis - Weyberg Z., *Muzeum Tatrzańskie im. Chałubińskiego*, "Wiśła. Miesięcznik Geograficzno-Etnograficzny", 1901, t.15, z. 5, s. 613-616

1908: w sali bibliotecznej znajdowała się szafa z próbami wyrobów ceramicznych w stylu zakopiańskim pomysłu i wykonania artysty rzeźbiarza Antoniego Szczyglińskiego;

Wystawy czasowe

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

B. Dyakowski, *Muzeum Tatrzańskie*, „Przegląd Zakopiański 1901, nr 26, s. 231-234

B. Dyakowski, *Muzeum Tatrzańskie*, „Przegląd Zakopiański 1901, nr 27, s. 245-247

Z. Weyberg, *Towarzystwo Tatrzańskie i Muzeum imienia Chałubińskiego w Zakopanem*, „Wszechświat” 1901, nr 49, s. 793-803

Z. Weyberg, *Towarzystwo Tatrzańskie i Muzeum imienia Chałubińskiego w Zakopanem*, „Wszechświat” 1901, nr 50, s. 808-813

Katalog zbiorów etnograficznych. Muzeum Tatrzańskie im. pr. dr. Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, Kraków: Drukarnia Ludowa [1907]

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

„Rocznik Podhalański”

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Komisja Fizjograficzna Akademii Umiejętności w Krakowie

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

1891 - 500 osób

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego. 1876 T.1, s.

Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego. 1885 T.10, s. VI; 96

Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego. 1887 T.11, s. XXVI, XXVII

Sprawozdanie Towarzystwa Tatrzańskiego, 1888, t. 12, s. 2

Sprawozdanie Towarzystwa Tatrzańskiego, 1889, t. 13, s. XX

Sprawozdanie Towarzystwa Tatrzańskiego, 1893, t. 14, s. XIII

Sprawozdanie Towarzystwa Tatrzańskiego, 1913, t. 34, s. XXIV

Muzeum Chałubińskiego w Zakopanem, „Naokoło świata. Pismo tygodniowe ilustrowane, poświęcone

opisom ziem, ludów, podróży, zjawisk przyrody i wynalazków”, 1905, r. 5, nr 17, s. 219-220

Muzeum Chałubińskiego Wszechświat, 1913, t. 32, nr 29, s. 461

Muzeum Tatrzańskie w chwili obecnej, „Przegląd Zakopiański”, 1901, nr 35, s. 333-334

Muzeum Tatrzańskie w chwili obecnej, „Przegląd Zakopiański”, 1901, nr 36, s. 344-345

Muzeum tatrzańskie w Zakopanem, „Czas”, 1895, nr 252, s. 3

Z bieżącej chwili. Muzeum Tatrzańskie, Bluszcz. Pismo tygodniowe ilustrowane dla kobiet, 1889, r.

25, nr 3, s. 24

Z bieżącej chwili. Muzeum Tatrzańskie, Bluszcz. Pismo tygodniowe ilustrowane dla kobiet, 1889, r. 25, nr 36, s. 288

Antoniewicz, Włodzimierz, Wzór Muzeum Regionalnego w Polsce - Muzeum tatrzańskie, "Ziemia". Tygodnik Krajoznawczy Ilustrowany 1926, r. 11, nr 11, s.166-170

Błaszczuk-Żurowska Hanna, *Działalność kolekcjonerska Bronisława Piłsudskiego w Zakopanem*, Literatura Ludowa : dwumiesięcznik naukowo-literacki, 1999, nr 4/5, s. 137-145
Młodziejowski Jerzy, Muzeum Tatrzańskie, Poznań : [s.n.], 1938 (Poznań : Druk. i Księg. św. Wojciecha

B. Dyakowski, *Muzeum Tatrzańskie*, „Przegląd Zakopiański 1901, nr 26, s. 231-234

B. Dyakowski, *Muzeum Tatrzańskie*, „Przegląd Zakopiański 1901, nr 27, s. 245-247

T. Jabłońska, *Przyroda i sztuka. O przeszłości, nowych realizacjach i najbliższych planach Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem*, "Muzealnictwo" nr 47. 2005, s. 87-101.

W. Jostowa, *Muzeum Tatrzańskie*, „Lud” 1963, t. 49, cz. 2-9

Kuczyński Antoni, *Statut Sekcji Ludoznawczej Towarzystwa Tatrzańskiego założonej przez Bronisława Piłsudskiego*, Literatura Ludowa : dwumiesięcznik naukowo-literacki, 1999, nr 4/5, s. 123-128

Zbigniew Moździerz, *O początkach Muzeum Tatrzańskiego nieco inaczej*, "Wierchy", 2001, nr R. 67, s. 87-94

Piłsudski Bronisław, *Muzeum Tatrzańskie im. T. Chałubińskiego w Zakopanem : zadania i sposoby prowadzenia działu ludoznawczego*, Kraków : nakł. autora, 1915 (Kraków : W. L. Anczyc)

B. Piłsudski, *W sprawie Muzeum Tatrzańskiego*, "Rocznik Podhalański", T. 1, Zakopane-Kraków 1914-1921

M. Rokosz, *Towarzystwo Muzeum Tatrzańskiego im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem. Narodziny - ludzie - dokonania*, Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 55/3-4, Warszawa 2010, s. 111-127.

Ślósarski Antoni, *Muzeum Tatrzańskie im. Chałubińskiego*, "Wszechświat" 1889, t. 8, nr 46, s. 737-740

A. Ślósarski, *Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem*, Kraków 1891.

Uziembło, Od. Muzeum Tatrzańskie, Świat pismo tygodniowe ilustrowane 1913, rok 8, t.15/16, nr 30, s. 23-24

Z. Weyberg, *Towarzystwo Tatrzańskie i Muzeum imienia Chałubińskiego w Zakopanem*, „Wszechświat” 1901, nr 49, s. 793-803

Z. Weyberg, *Towarzystwo Tatrzańskie i Muzeum imienia Chałubińskiego w Zakopanem*, „Wszechświat” 1901, nr 50, s. 808-813

Z. Weyberg, *Muzeum Tatrzańskie im. Chałubińskiego*, "Wisła. Miesięcznik Geograficzno-Etnograficzny", 1901, t.15, z. 5, s. 613-616 (przedruk z: Kurjera Warszawskiego nr 216, 1901)

Anna Liscar, *Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem*, Informator, Zakopane 1998.

S. Maciejewski, *Zarys dziejów Towarzystwa Muzeum Tatrzańskiego w latach 1888-1889*, [w:] O ojcach założycielach i pierwszych budowniczych Muzeum Tatrzańskiego, Pokłosie Sympozjum z okazji 120-lecia zawiązania się TMT i narodzin MT oraz 120-lecia urodzin Juliusza Zborowskiego odbytego w Zakopanem 25 września 2008 r. / pod red. Mieczysława Rokosza, Zakopane 2012 (Towarzystwo Muzeum Tatrzańskiego, Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego, Tatrzański Park Narodowy)

Z. Wójcik, *Tytus Chałubiński - współzałożyciel Muzeum Tatrzańskiego*, [w:] j. w.

W. H. Paryski, *Z tradycji Towarzystwa Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem w latach 1888-1950*, [w:] j.w.

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Ciekawe cytaty

“W przedsionku, ze ściany przeciwległej drzwiom, przywita nas oblicze Chałubińskiego, uwiecznione w portrecie. Na około, na ścianach, wiszą mapy Tatr, z wyjątkiem geologicznej, której na próżno szukać będziemy, pomimo, że opuściła ona prasę kilka lat temu, jako ilustracja do wielkiej rozprawy prof. Uhliga. Na lewo i na prawo od przedsionka po jednym tylko pokoju: na lewo przyroda, na prawo sprzęty i sztuka ludowa. [...] Dziś, w tym roku dopiero, widzimy doskonały zbiór skał i skamieniałości, ilustrujący historię tworzenia się i powstawania Tatr. Nie jest to zbiór zupełny, ściga się on tylko do głównych momentów historii Tatr i ułożony jest przeważnie dla publiczności, jednak i dla przyrodnika jest on bardzo pouczający. Zbiór ten zebrał i ułożył p. Mieczysław Limanowski. [...] Zbiór minerałów tatrzańskich zawdzięcza swe powstanie Morozewiczowi (37 okazów) i Chałubińskiemu (34 okazy). Tatry nie obfitują w piękne okazy minerałów i nie odznaczają się wcale różnorodnością i wielką liczbą gatunków mineralogicznych. Najsmutniej przedstawia się zbiór, ilustrujący tatrzańskie jądro krystaliczne. Składa się nań kilkadziesiąt okazów, jak najnieszczęśliwiej wybranych, i z kilku zaledwie miejscowości pochodzących. Same okazy nie są odbite od świeżych skalnych załamów, lecz przeważnie wzięte zostały z piargów (usypisk), te zatem są poobcierane i ze zwietrzałą powierzchnią. A brak trzonu krystalicznego (jądra granitowego) —to brak bardzo dotkliwy”

“Prócz geologii, mamy, rozumie się, zbiory roślin i zwierząt. Doniosłości ich piszący te słowa, jako mineralog, ocenić nie jest w stanie. Wyglądają one pokaźnie i obficie; jednak są to zbiory bezbarwne i nie pouczające. Muzeum tatrzańskie jest przecież dla publiczności, a dziś nawet muzea uniwersyteckie (np. gabinet zoologiczny w uniwersytecie warszawskim) urządzają nie kolekcje, ale sceny z życia zwierząt. Tu zaś nie widzimy ani nory świstaka, ani jamy niedźwiedziej; nie wiemy, jak zwierzęta Tatr mieszkają, walczą, żerują; nie wiemy, które ze zgromadzonych w muzeum zwierząt są stałymi Tatr mieszkańcami, które żyją w dolinach, które w górach”

“Pokój, na prawo od przedsionka leżący, zawiera w sobie odzież, sprzęty i narzędzia góralskie. Tu widz, który od dawna już słyszy o tym, że z pierwotnej ludowej twórczości góralskiej rodzi się styl samoistny polski w ornamentyce, spodziewa się zastać skarby istotne, z królewską hojnością nagromadzone. Tymczasem... Czterdzieści co prawda łyżników po ścianach się rozbiegło, niektóre z nich, jak koronka najkunsztowniejsza, piękne. Ale gdzie listwy (tych muzeum posiada siedem tylko), gdzie belki, gdzie „pazdury”, gdzie tyle, tyle rozmaitych, nieskończenie bogatych w pomysły deseni, chaty zdobionych, jakich podobizny widzimy w znakomitej monografii skrzętnego ś. p. Matlakowskiego? Słynnych spinek, które u innych narodów już by niepodzielnie panowały w biżuterii i przyozdabianiu odzieży i stroju, widzimy zaledwie czternaście; jedna skrzynia malowana, jeden stół rzeźbiony, cztery stołki, kilka czerpaków (nie pierwszorzędných, nawiasem mówiąc), trochę szmat niewieścich, ale... ani ładu, ani składu” - opis wystawy muzealnej w drewnianym budynku.

Weyberg Z., *Muzeum Tatrzańskie im. Chałubińskiego*, “Wiśła. Miesięcznik Geograficzno-Etnograficzny”, 1901, t.15, z. 5, s. 613-616

UWAGI:

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Małgorzata Wawrzak

Data sporządzenia karty:

--

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

wrzesień 2018

METADANE* (wypełnia redaktor/moderator portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA / LICENCJE	